

การจัดการงานสงฆ์สาธารณสุขเคราะห้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ เชื้อโควิด 19 ระลอกสองในจังหวัดสมุทรสงคราม: ถอดบทเรียน

พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท, ดร.*

THE MANAGEMENT OF BUDDHIST PUBLIC WELFARE ON
SITUATION OF THE 2ND WAVE OF COVID 19 SPREADING
IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE: LESSON LEARNED
FROM PHRA KHURU PHISIT PRACHANAT, (PH.D.)

พระครูสุทธธรรมาณ (นิธิมงคลชัย)

Phrakhrusuthivorayan (Nithimongkhochai)

วัดป่าญญะวิสุทธาวาส

Wat Payanvisutdhawas, Thailand

E-mail: ktawon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเชิงวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนองานสาธารณสุขเคราะห้แนววิถีพุทธใช้วิธีศึกษาแบบการวิเคราะห์ถอดบทเรียนของพระครูพิศิษฐ์ประชาณาท, ดร. ทางสื่อออนไลน์และไลฟ์สดผ่านทางYou Tube ในโลกสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารแบบมวลชนวงกว้าง เพื่อให้การช่วยเหลือสังคมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด - 19 ระลอกที่สอง ที่เริ่มจากจังหวัดสมุทรสงคราม พระสงฆ์ที่เป็นจิตอาสาได้ระดมความคิดโดยหวังว่าจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ยากลำบากในภาวะวิกฤตให้ผ่านพ้นไปด้วยดีนอกเหนือจากการให้ หรือแจก แก่ผู้ที่มีความลำบากดังที่ผ่านมา พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม รองเจ้าคณะอำเภออัมพวา จึงได้นำหลักการบริหารจัดการที่ได้เรียนมานำมาประยุกต์ใช้โดยมีหลักการของวิสัยทัศน์ 5ท (ทีม ทำ ทุน ทน เทคโนโลยี) เป็นแนวคิดในการบริหารจัดการในเชิงรุก คือจัดทำรบบรทุกขนาดเล็กดัดแปลงเป็นโรงทานเดลิเวอรี่เพื่อเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ อนุเคราะห้แก่คนชราและผู้ป่วยติดเตียง ตู้ปันสุขแจกจ่ายอาหารแก่ชาวบ้านละแวกใกล้เคียง สวนครัวปันสุขแนวคิดต่อยอดจากการให้ข้าวสารอาหารแห้ง มีข้าวไม่มีกับข้าว จึงทำแปลงเกษตรทดลองปลูกพืชผักสวนครัวต่าง ๆ ไปด้วย และนำเอาปัจจัยในการบริหารจัดการงานแบบ 4M ที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาในหลักสูตรดุขุฎิบัณฑิตมาเป็น

* Received 26 March 2021; Revised 4 April 2021; Accepted 15 April 2021

ต้นแบบในการบริการสังคม ทั้งด้านการวางแผน กำหนดกรอบงาน การประเมินสถานการณ์ ตลอดจนกำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการแสดงพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) อันเป็นการพึ่งตนเองตามแนวพุทธ ดังความหวังที่ต้องการบรรเทาความทุกข์ของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

คำสำคัญ: งานสาธารณะสงเคราะห์, แนววิถีพุทธ, การแพร่ระบาดเชื้อโควิด - 19, สมุทรสงคราม

Abstract

This academic article aims to present a public welfare work in the Buddhist Way Methodology: Analytical studying from case study of Phrakhrut Pisit Prachanath (Ph.D.). Data document analysis were used Online media through Live via You Tube in the society world, mass communication channel widely. To provide social assistance in the situation of the 2nd wave of COVID - 19 spreading from Samut Songkhram Province. The volunteer's monks had brainstormed through expected to improve the quality of life of people in difficult times of crisis which it was to be passed as well. In addition to giving things to people who have had difficulties as previously. The Provost Pisitpranat, Dr., Abbot of Wat Intharam Deputy Dean of Amphawa District Therefore adopted the principles of management learned Applied by the principles of vision 5 items which was composed of five factors as (Team - Doing - Funding Patient and Technology) It is a proactive management concept. Is to create a small truck to be converted into a dining room to reach people in the area Helping the elderly and bed - bound patients, a happy cabinet distributes food to the villagers nearby, "Punsuk" Kitchen Garden, the concept of growing rice and dry food. There is no rice, no side dishes. Therefore, doing agricultural plots to experiment with growing vegetables and various kitchen gardens as well. Taking the factors of 4M working on management which learned from Degree on doctoral studies as a model in social service. Including planning, setting a framework, assessing the situation as well as establish strategies Which is a demonstration of the power of the bow (house, temple, school) which is self - reliant according to the Buddhist Like the hope that needs relief the suffering of people in Samut Songkhram Province.

Keywords: Public Welfare Work, Buddhist Way, COVID - 19 Epidemic, Samut Songkhram

บทนำ

ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 19 ระลอกสอง ในจังหวัดสมุทรสงครามวิถีการดำเนินชีวิต (new normal) ที่ได้ดำเนินมาตั้งแต่ระลอกแรกนั้นส่งผลให้ผู้คนมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป มีผลกระทบทั้งการเดินทาง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ปัจจัย 4 ความยากลำบากในการแสวงหา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภค จนอาจกล่าวได้ว่าการระบาดนี้ทำให้ประเทศไทยเกือบถูกปรับให้กลายเป็นศูนย์อีกครั้ง เพราะประชาชนเพิ่งเริ่มคลายความวิตกกังวลจากระลอกแรก และเมื่อมีข่าววัคซีนยารักษาโรคที่เริ่มมีการนำมาใช้ก็ทำให้เริ่มมีความหวังอีกครั้ง แต่กลับมาเจอการระบาดระลอกใหม่ความวิตกกังวลทั้งหลายก็กลับมาอีกครั้ง

พระสงฆ์ในภาวะวิกฤตนี้ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนปรับเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินงานหลาย ๆ อย่าง เช่น งานด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งแต่เดิมพระสงฆ์เราจะใช้วิธีการช่วยเหลือโดยใช้ทุนทรัพย์ที่มีอยู่ในการช่วยเหลือ บางครั้งก็ช่วยด้วยแรงงาน ช่วยด้านปัจจัยเครื่องอาศัย หรือทุนทรัพย์ แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตระดับชาติเช่นนี้ การใช้วิธีเก่า ๆ ไม่สามารถที่จะให้ความมั่นคง หรือการเยียวยาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การปฏิรูปงานกิจการพระพุทธศาสนา จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงงานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้เป็น งานด้านสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธซึ่งเป็นงานในเชิงรุก (พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ, 2563) โดยมีแนวทางให้วัดและพระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนที่ทุกข์ยากเดือดร้อน จึงให้คำจำกัดความเชิงกว้างว่า การจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ที่พระสงฆ์หรือวัดควรจะมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมหรือบริการในเชิงการช่วยเหลือให้แก่ผู้ทุกข์ยาก พระสงฆ์จึงใช้วิกฤตนี้เข้าไปช่วยเหลือแก่ประชาชนให้เหมาะสมโดยดำเนินงานภายใต้การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2557 ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) โดยต้องการยกระดับการดำเนินงานให้มีคุณภาพ พัฒนาบุคลากรให้ดำเนินงานเต็มที่เพื่อช่วยเหลือสังคมแบบยั่งยืน

แนวคิดเรื่องการแพร่ระบาด

การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่ว่ามีมานานหลายร้อยปีแล้ว วิวัฒนาการของเชื้อแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันออกไป การแพร่ระบาด (Pandemic) ที่มีการลุกลามเกินกว่าที่จะคาดไว้เป็นสิ่งที่ทุกคนในโลกนี้หวาดกลัว (ภานุพงศ์ วัฒนเสรีกุล, 2563) ทุกครั้งเราก็สามารถผ่านวิกฤตเหล่านั้นมาได้ ด้วยวิทยาการทางแพทย์ กอปรกับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น (SCB ไทยพาณิชย์, 2563) เหตุปัจจัยหนึ่งคือความสะดวกในการเดินทางที่ทั่วถึงกัน การแพร่ระบาดจึงเป็นเรื่องที่รวดเร็วยิ่งกว่าในอดีต ซึ่งตั้งแต่เริ่มที่มีการบันทึกเกี่ยวกับโรคระบาดตั้งแต่ปี 2453 ด้วยโรคหิวอดโรค จำนวนผู้ป่วยจากหลักแสน กลายเป็นหลักล้าน และสิบล้านขึ้นไป ในแต่ละครั้งที่โรคระบาดเกิดมาจากการเดินทาง และที่เห็นได้ชัดอีกสิ่งหนึ่งคือ

ระยะเวลาการแพร่ระบาดที่รวดเร็วโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น ยอดผู้เสียชีวิตเพิ่มเป็นหลักล้าน ภายในไม่กี่เดือน ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมายแต่ไม่สามารถยับยั้งการแพร่ระบาดได้ การใช้มาตรการล็อกและคลายล็อก สลับกันต่อเนื่อง จากรายงานของ Imperial College (บัญชา เกตมณีและคณะ, 2563) ได้ถูกนำมาใช้เพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อให้อยู่ในวงจำกัด แต่ก็ทำให้ธุรกิจหยุดชะงัก ขาดสภาพคล่องในระบบ ประชาชนดำเนินชีวิตลำบากขึ้น อาหาร ปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภคเริ่มมีปัญหา และด้วยแรงงานต่างชาติได้เริ่มกลับเข้ามาสู่ในพื้นที่อีกครั้งในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีการใช้แรงงานต่างชาติมาช่วยในด้านของแรงงานได้นำเชื้อโรคติดมาด้วย เพราะคนเหล่านี้ลักลอบเข้ามาโดยไม่ดำเนินการตามมาตรการกักกันเชื้อตามที่รัฐกำหนดไว้ จำนวนผู้ติดเชื้อปลายเดือนธันวาคมจนถึงมกราคมจึงมีสูงถึง 822 ราย (ศูนย์ข้อมูล COVID-19 กรมควบคุมโรค, 2564) ในจังหวัดสมุทรสงคราม มาตรการการรับมือการแพร่ระบาดของโรคจึงต้องถูกนำกลับมาใช้อีกและยิ่งกว่านั้นเรายังไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าการแพร่ระบาดนี้จะจบลงเมื่อไหร่ แม้ในปี 2564 จะเริ่มมีการทยอยฉีดวัคซีนให้กับประชาชนแต่ไม่ใช่เป็นการบอกว่าโรคนี้จะหมดไป มาตรการการรับมือจึงต้องมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

พระสงฆ์ซึ่งนำโดยมหาเถรสมาคมได้มีการวางแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2561 โดยกำหนดงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์วิधिพุทธ เป็นงานในเชิงรุก (พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ, 2563) เพื่อสงเคราะห์แก่ประชาชนที่มีความทุกข์ยากเดือดร้อน ดำเนินงานภายใต้ 4 หลักการ คือ สงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา และบูรณาการ โดยในงานด้านนี้มีพระภิกษุที่โดดเด่นและเห็นได้ชัดได้แก่ การตั้งสหบาลข้าวของพระครู พิพิธประชานาถ (หลวงพ่อนาน) จังหวัดสุรินทร์, การเยียวยารักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ของ พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต) วัดพุทธบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี, การตั้งอโรคยศาล หรือ สถานอภิบาลพักฟื้นผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรของ ปพนพัชร จิระธมโม วัดคำประมง จังหวัดสกลนคร (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ), 2563) โครงการธนาคารโค กระบือ และธนาคารน้ำใต้ดิน ของพระครูพิศิษฐ์ประชานาถ ดร. (หลวงพ่อด่าง) วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม (พระปลัดระพิน พุทธิสาร, 2563) จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ส่วนมากมองการสาธารณสุขสงเคราะห์ในลักษณะที่เป็นการช่วยเหลือหรืออนุเคราะห์ประชาชนแบบให้เปล่า มากกว่าแนวทางอื่น ๆ (พินิจ ลาภานานนท์ และคณะ, 2563) สำหรับพระที่ได้ลงมือทำในงานด้านนี้จริง ๆ แล้วท่านเหล่านั้นไม่ได้มองในมิติเดียวแต่ยังมองไปอีกหลายด้านเช่น พระครูปลัดสุวัฒนวิฑูคุณ (วีรพล วีรญาโณ – โพธิ์เงิน) ได้ประยุกต์งานเผยแผ่ที่ตนทำไปสู่งานสาธารณสุขสงเคราะห์ ในแนวคิดที่ว่าหาพื้นที่ให้กับสามเณรและเยาวชนมีกิจกรรม โดยใช้จิตอาสามาขับเคลื่อนโครงการที่มีชื่อว่า “พลังบวร เดินไปเยี่ยม เดินไปหา เดินไปให้” มุ่งเน้น

การทำกิจกรรมในลักษณะของจิตอาสา โดยนำหลักธรรมคำสอนเรื่อง “อตถจริยา” ซึ่งอยู่ในสังคหวัตถุ 4 มี 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานันตนา เป็นหลักที่ทำให้คนประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ โดยกิจกรรมได้ให้เด็ก “เดินไปเยี่ยม” พบปะกับประชาชนเพื่อทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่ เข้าใจถึงปัญหาของชุมชนและสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละคนว่าขาดตกบกพร่องสิ่งใดต้องการความช่วยเหลือในด้านใดอย่างแท้จริงแล้ว “เดินไปหา” คือเมื่อมีการทำความคุ้นเคยรู้จักแล้วการแวะไปเยี่ยมเยียนเสมอ ๆ ทางวัดจะจัดเตรียมสิ่งของอุปโภคบริโภคติดไม้ติดมือไปฝากทำให้รู้สึกเหมือนครอบครัวเดียวกัน จนเข้าสู่กระบวนการ “เดินเข้าไปให้” ในกระบวนการสุดท้ายคือนอกเหนือจากสิ่งของแล้วก็คือกำลังใจซึ่งกันและกันที่ได้รับ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ติดบ้านเพียงลำพังขาดคนดูแล ผู้ป่วยติดเตียง ท่านเหล่านี้ไม่ค่อยได้รับความใส่ใจจากบุคคลภายนอก มีเพียงคนภายในครอบครัวดูแล คนกลุ่มนี้จึงเห็นคุณค่าของกลุ่มจิตอาสาที่มาร่วมกันทำในกิจกรรมนี้

สำหรับการดูแลรักษาผู้ป่วยที่เกิดจากการติดเชื้อ HIV ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการระบาดแต่เบาบางลงและยังมีการรักษาอยู่อย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของทั่วโลกคือ การเฝ้าระวังรักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ ของ พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต) วัดพุทธบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี (พระครูพิทักษ์ศีลปาคม (นุชิต วชิรจุฑโฒ), 2563) ท่านมีแนวคิดจะช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV ที่ถูกทอดทิ้ง ไม่มีญาติมาดูแล ได้มีการจัดทำสถานที่พักพิง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จัดทำที่พักอาศัย หาดอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคให้กับผู้ป่วย ตลอดจนจัดการฌาปนกิจเมื่อเสียชีวิต (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2562) เห็นได้ ว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อจากโรคระบาดเมื่อติดเชื้อแล้วจะไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้อื่นคงเหลือแต่บุคลากรหรือญาติสนิทเท่านั้นที่ยังให้ความช่วยเหลืออยู่ ตลอดจนกลายเป็นผู้ที่สังคมให้ความรังเกียจ จนไม่สามารถหาแหล่งที่พักพิงได้ นอกจากพระสงฆ์อันเป็นที่พึ่งสุดท้ายของชีวิต

แนวคิดงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ, ดร. (หลวงพ่อดง นนทโย) วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม

พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ,ดร. หรือหลวงพ่อดง นนทโย ในปี พ.ศ. 2562 เมื่อยังเป็นพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ ได้นำวิชาการที่เรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้กับงาน สาธารณสงเคราะห์ ที่ตนมีอยู่คือการไถ่ชีวิตโค กระบือ ซึ่งได้จัดทำมาเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี นำมาบูรณาการเข้ากับโครงการหมู่บ้านศีล 5 และสามารถต่อยอดไปเป็นธนาคารน้ำใต้ดิน

โดยดำเนินการภายใต้แนวคิดลดความรุนแรงตามหลักศีลข้อที่หนึ่งคือปาณาติบาต นำไปสู่การให้ (ทาน) ฝึกการแบ่งปัน (จาคะ) เสียสละแก่หมู่กลุ่ม ฝึกการบริหารจัดการสินทรัพย์ ก่อเกิดความสมดุลย์ (มัชฌิมาชีวิต) และความสมบูรณ์ในครอบครัว (สมมชีวิตา) (พระปลัดระพิน พุทธิสาร, 2563) เห็นได้ว่าโครงการดังกล่าวไม่ใช่แค่ปล่อยโค กระบือในแบบที่หลายวัดทำกัน

คือให้แก่คนยากจนที่คัดเลือกนำไปเลี้ยงต่อ วัดก็หมดภาระ แต่หลวงพ่อดังยังให้ความสนใจในการดูแลผู้ยากจนเหล่านั้นให้ถึงที่สุดอีกด้วย ได้แก่การบริหารจัดการในเรื่องอาหารของโค กระบือ ส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ซึ่งใช้ในการเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยอะตอมมิคนาโน การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารวัวหลวงพ่อดังสาขาบ้านหินเหล็กไฟ, บ้านหนองอีดำ, บ้านศาลา จนนำไปสู่ธนาคารน้ำ และธนาคารแสงแดด

หลักธรรมอีกหลักที่นำมาใช้คือในส่วนของ “ธาตุ 4” (พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, 2563) ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ลม ในความหมายของการบริหารจัดการ ได้แก่ น้ำคือการทำเขื่อนฝาย ธนาคารน้ำใต้ดิน ลม คือการนำพลังงานลมมาเป็นแหล่งพลังงานผลิตไฟฟ้าซึ่งเป็นพลังงานบริสุทธิ์ ไฟ คือความร้อนได้แก่ธนาคารแสงแดดที่เป็นพลังงานทดแทนและได้รับความนิยมในปัจจุบัน สุดท้าย ดิน คือการนำไปใช้ในการเพาะปลูก โดยสอนการปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอะตอมมิคนาโน ให้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวความคิดงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ระลอกสอง ใน จังหวัดสมุทรสงคราม

การแพร่ระบาดในรอบที่ สอง เกิดจากแรงงานต่างชาติที่ลักลอบเข้ามาในพื้นที่ โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการคัดกรอง การกักกันเพื่อตรวจหาเชื้อ ซึ่งวิธีการที่ไม่ผ่านขั้นตอนดังกล่าว จึงทำให้เกิดการนำเชื้อเข้ามาแพร่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านในพื้นที่ถูกจำกัดกิจกรรมต่าง ๆ และภาครัฐได้ดำเนินการเดินทางตรวจหาผู้ติดเชื้ออย่างเข้มข้น จนทำให้ชาวบ้านมีความหวาดกลัวต่อการระบาดของเชื้อและการเดินทาง เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิต การออกไปหาอาหาร เครื่องบริโภค โดยเฉพาะชาวบ้านในระดับรากหญ้า ยังต้องถูกจำกัดพื้นที่การทำมาหากิน การดำเนินกิจการถูกจำกัดช่วงระยะเวลา บางกิจการถึงกับสั่งระงับการดำเนินงานชั่วขณะจนกว่าเหตุการณ์จะคลี่คลาย แสดงว่าการดำเนินชีวิตจะยากลำบากต่อไปในขณะที่กำลังจะเข้าสู่ช่วงฟื้นตัวจากรอบแรก

พระครูพิศิษฐ์ประสาทาณ, ดร. (หลวงพ่อดัง นนทิโย) จึงใช้ความรู้และศักยภาพที่มีในการจัดการบริหารต่อภาวะวิกฤตนี้ โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธหรือผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา อันได้แก่ รู้หลักสัปปุริสธรรม รู้หลักเหตุผล มีสติปัญญา ไม่ประมาท ตื่นตัวทันต่อเหตุการณ์ และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล เป็นคนเข้มแข็ง รู้จักประสานคนและงานเข้าด้วยกัน (พระมหาไพจิตร อุดตมธมโม และพระมหาทศพร สมทุโก, 2563) ดำเนินการภายใต้ “วัดกับชุมชนคือทีมเดียวกัน” ร่วมกับวิสัยทัศน์ 5ท คือ ทีม ทำ ทุน ทน เทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้มีวัดเป็นฐานพลัง “บ - ว - ร” ชาวบ้านพึ่งตนเองได้ตามแนวพุทธ (อัตตนาถ)

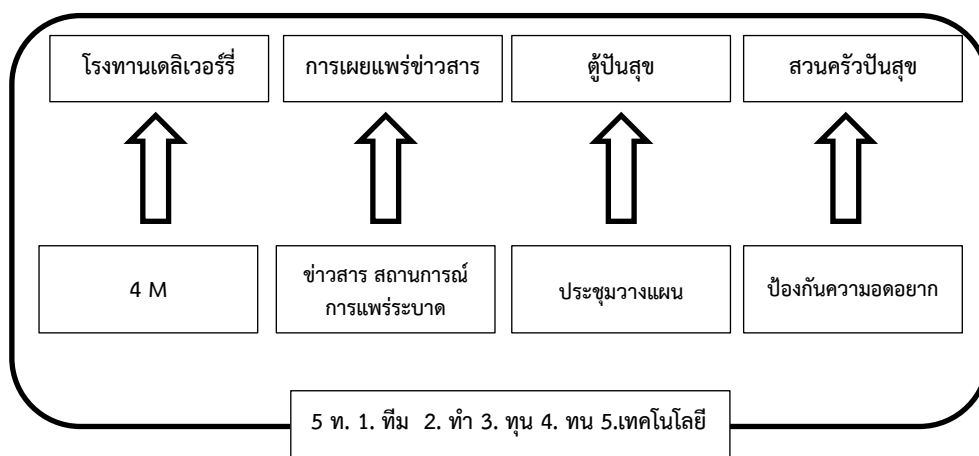
เริ่มต้นการดำเนินการด้วยการจัดตั้งคณะทำงานหน่วยธรรมประจำตำบล (อปต.) เพื่อวางแผน กรอบการทำงาน กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงาน และ แบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ตามหลักการบริหาร 4M ไปสู่งานแรกคือ

การทำโรงงานเตลิวอร์รี่ โดยนำรถมาทำเป็นโรงครัวเคลื่อนที่เพื่อนำอาหารไปแจกจ่าย แก่ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้และไกล ตลอดจนเข้าไปหาชาวบ้านที่มีปัญหาด้านสภาพร่างกาย ทรภาพ ตลอดจนผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งจัดเป็นผู้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด

การเผยแพร่ข่าวสาร ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์รับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตลอดจน การวางแผนงานการเผยแพร่ข่าวสาร รับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุงงานให้ทันต่อเหตุการณ์ เสมอ และด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบันการกระจายข่าวสารทำได้ง่ายมากขึ้นโดยผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ อินสตราแกรม ฯลฯ เป็นต้น โดยข่าวสารที่รับ และส่ง นี้เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลในการประเมินการทำงานของทีมงาน และ รับทราบความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ

ตู้ปันสุข ด้วยการแพร่ระบาดในรอบแรก ตู้ปันสุขซึ่งได้รับต้นแบบจาก องค์การไม่แสวงหา กำไร Little Free Library ในสหรัฐอเมริกา (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2563) โดยเริ่มต้นจากตู้รับ แลกเปลี่ยนหนังสือกลายเป็น ตู้ใส่อาหารและสิ่งของจำเป็นต่อการยังชีพ ในประเทศไทยได้มีการใช้ ตู้ปันสุขในการแจกจ่ายอาหาร แก่ผู้ที่ได้รับความยากลำบากเพราะด้วยพื้นเดิมคนไทยเป็นคนที่ มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (อง.ปญจก. 22/192) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จึงทำให้ตู้ปันสุขได้รับความนิยมและมีการเผยแพร่ไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว

สวนครัวปันสุข เกิดจากความห่วงใยของหลวงพ่อบุญรอดที่มองในหลายมิติ เมื่อมีข่าวสาร แต่กับข่าวไม่มีจะทำอย่างไร (พระเอกลักษณ์ อชิโตและคณะ, 2563) หลวงพ่อแดงจึงใช้วัด เป็นแปลงสาธิตในการทดลองปลูกพืชผักสวนครัวต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในอนาคต ตลอดจนเริ่มมีการทำตลาดส้มโอเพื่อกระจายสินค้าในพื้นที่ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด สมุทรสงคราม มาช่วยสนับสนุนส่งเสริมการตลาดและสามารถนำผลผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ มาร่วมด้วย ซึ่งเป็นการแสดงพลัง บ - ว - ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพึ่งตนเองตามแนวพุทธ (อัตตนาถ) อย่างแท้จริง การมองไปสู่อนาคตเป็นคุณสมบัติของนักบริหารหรือเรียกได้ว่ามี ภาวะผู้นำเชิงพุทธดังที่กล่าวมาในช่วงต้น การคาดการณ์ล่วงหน้าจึงเป็นสิ่งที่ทำให้กำหนดนโยบาย และแผนงานได้ ผู้นำจึงควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เห็นว่าควรกำหนดทิศทางการทำงานได้ว่า ควรไปในทิศทางไหน

ภาพที่ 1 ระบบการบริหารจัดการในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19
ของวัดอินทาราม

สรุป

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้พบว่าการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 รอบสอง ซึ่งเริ่มจาก จังหวัดสมุทรสงคราม รูปแบบการทำงานภายใต้การบริหารจัดการวัดของวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการนำของพระครูพิศิษฐ์ประจักษ์ญาณ, ดร. (หลวงพ่อด่าง นนทีย) เจ้าอาวาส วัดอินทาราม รองเจ้าคณะอำเภออัมพวา ได้นำหลักแนวคิดทฤษฎี 4M และทฤษฎีระบบ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ทำให้พบว่าปัจจัยในการบริหารจัดการ 4M เป็นปัจจัยต้นแบบของการใช้ทรัพยากรในการทำงานและภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด การรู้เท่าทันสื่อทั้งในและนอกประเทศทำให้ทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ สามารถปรับแผนงานให้เข้าถึงเข้าทันสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี การทำงานโดยมีการวางแผนงาน หรือกรอบการทำงานในแต่ละครั้ง ทำให้สามารถประเมินสถานการณ์หรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และทำให้มีการวางแผนถึงอนาคตได้ ซึ่งงานสาธารณสงเคราะห์โดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะเป็นการคำนึงถึงแต่การให้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ถ้าเราปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานโดยมองให้ครบทั้งวงจรในทุกมิติก็จะสามารถต่อยอดไปถึงอนาคตได้ดังเช่นการทำตู้ปันสุข ถ้าแค่มอบให้ก็มีเพียงแค่การให้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ผู้นำที่คิดการณ์ไกลจะมองเห็นว่าหลังจากแก้ปัญหาแล้วจะมีผลอย่างไรต่อไปจึงได้ทำการนำร่องโครงการสวนครัวปันสุข รองรับอนาคตอีกแผนหนึ่ง วิสัยทัศน์ 5ท (ทีม ทำ ทุน ทน เทคโนโลยี) ของ พระครูพิศิษฐ์ประจักษ์ญาณ, ดร. ที่นำมาใช้งานสาธารณสงเคราะห์ซึ่งเป็นงานที่ผู้ทำต้องมีจิตอาสาเสียสละจึงควรนำมาเป็นต้นแบบการเรียนรู้ของงานสาธารณสงเคราะห์เชิงวิพุทธต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2563). มิติแห่งการแบ่งปัน: ภาพสะท้อนชีวิตและสังคม จากโรงงานสมัย
พุทธกาลสู่ตู้ปันสุขยุคโควิด 19. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(4), 322-336.
- ปัญญา เกิดมณีและคณะ. (2563). แนวคิดและทิศทางการแก้ปัญหาโควิด - 19. วารสารก้าวทัน
โลกวิทยาศาสตร์, 20(1), 3-11.
- พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ). (2563). พระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ใน
สังคมไทย. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 108-110.
- พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. (2563). ถอดบทเรียน โครงการธนาคารโค กระบือ และธนาคารน้ำ
ใต้ดินของหลวงพ่อแดง นนทบุรี. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม และพระมหาทศพร สมุทโก. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพระพุทธรูปใน
การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางสังคม: กรณีศึกษาโรคระบาด. วารสารพุทธมณฑล ศูนย์วิจัย
ธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 5(1), 129-131.
- พระเอกลักษณ์ อชิโตและคณะ. (2563). บทบาทพระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์ภายใต้
สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19: กรณีศึกษาบทบาทของหลวงพ่อแดง
นนทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(3), 289-304.
- พินิจ ลาภอนานนท์และคณะ. (2563). ถอดบทเรียนงานสาธารณสุขสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะ
สงฆ์ไทย. จังหวัดนนทบุรี: โรงพิมพ์นิติธรรมการพิมพ์.
- ภานุพงศ์ วัฒนเสรีกุล. (2563). ย้อนประวัติศาสตร์ Pandemic (โรคระบาดใหญ่) สะเทือนโลก.
เรียกใช้เมื่อ 31 มกราคม 2564 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/870449>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2562). พระครูอาทรประชานาถ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม
2564 จาก <http://library.tru.ac.th/index.php/inlop/lppep/347-lppe0411.html>
- ศูนย์ข้อมูล COVID - 19 กรมควบคุมโรค. (2564). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2019. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของ
มหาเถรสมาคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- SCB ไทยพาณิชย์. (2563). ประวัติศาสตร์โรคระบาดร้ายแรงในรอบ 300 ปี. เรียกใช้เมื่อ 31
มกราคม 2564 จาก <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/tips-for-you/300years-pandemics.html>